

Datum vergadering gemeenteraad	Voorstelnummer
29 september 2020	D.064143 Z.023636

Voorstel ingebracht door Olsthoorn
Portefeuillehouder H.N.G. Wiendels
Begrotingsprogramma en taakveld Inwonerszaken, diversen

Onderwerp **Strategische opgave Transformatie:
Visie op het sociaal domein**

Voorgesteld besluit

- 1. Het visiedocument voor het sociaal domein 'Kansen pakken' met de missie, visie, pijlers en uitgangspunten vast te stellen.**

Samenvatting van het voorstel

Sinds 2015 hebben de gemeenten in Nederland de verantwoordelijkheid gekregen voor de uitvoer van de Wmo, Jeugdwet en Participatiewet. Dit zijn de drie centrale wetten van het sociaal domein. Het gaat hierbij om zorg, ondersteuning, werk en inkomen voor onze inwoners. Voor veel gemeenten is dit een grote toename aan taken, verantwoordelijkheden en uitgaven. Zo ook voor de gemeente Buren. Deze overheveling van taken heet de transitie.

Dat gemeenten verantwoordelijk zijn geworden voor deze taken is met een reden. Gemeenten zijn beter in staat om eerder, lokaal en met aandacht voor meerdere levensgebieden ondersteuning te bieden. Ook kunnen gemeenten makkelijker variëren in preventieve en lichte vormen van zorg door samen te werken met de partners en initiatieven die de gemeente rijk is. Het bereiken van deze nieuwe werkwijze heet de transformatie.

Het bereiken van deze werkwijze, de transformatie, is één van de strategische opgaven van de gemeente Buren. Met name om de kansen van de transformatie te pakken, maar ook vanwege de (toenemende) complexiteit van het sociaal domein en de financiële tekorten. Een belangrijke stap is het opstellen van een integrale visie voor het sociaal domein. Een visie die antwoord geeft op de vragen: 'Wat is onze missie?', 'Hoe werken we samen?' en 'Welke stappen zijn er nodig om daar te komen?'. De gemeente heeft een visiedocument opgesteld die antwoord geeft op deze vragen.

De opgestelde visie op het sociaal domein vormt de inhoudelijke basis voor de transformatie en beschrijft de stappen die gezet gaan worden om dat te bereiken. De raad wordt gevraagd het visiedocument met missie, visie, pijlers en uitgangspunten vast te stellen, zodat we deze vervolgstappen kunnen zetten.

HOOFDLIJNEN

1. Wat is de aanleiding van dit voorstel en wat is het (wettelijk) beleidskader?

In 2015 heeft de Rijksoverheid een groot aantal taken op het gebied van zorg en ondersteuning voor kwetsbare inwoners overgedragen aan gemeenten. De noodzaak tot verandering ontstond door de landelijk toenemende zorgkosten en het idee dat gemeenten beter in staat zijn om lokaal passende ondersteuning te realiseren dan grote landelijke organisaties op afstand. Elkaar vinden,

regie voeren en weten wat er speelt gaat nu eenmaal makkelijker binnen een gemeente dan op landelijk niveau. Gemeenten staan dicht bij inwoners en zijn beter in staat verbindingen te leggen tussen zorg, welzijn, onderwijs, werk, inkomen, wonen, veiligheid en lokale netwerken. Het is één van de grootste bestuurlijke veranderingen van Nederland.

In 2015 vonden daarom de zogenoemde decentralisaties plaats in het sociaal domein. De gemeente is daarmee verantwoordelijk geworden voor de uitvoering van de drie centrale wetten in het sociaal domein: de Wet maatschappelijke ondersteuning, de Jeugdwet en de Participatiewet.

De gemeente Buren is al enige tijd aan de slag met het vormgeven en uitvoeren van deze taken (de transitie). Maar in de praktijk blijkt het realiseren van een nieuwe werkwijze (de transformatie) lang niet eenvoudig. Het anders leren denken kost tijd en gaat niet vanzelf. Het sociaal domein is ook breder en complexer geworden. Ook zijn er bij veel gemeenten tekorten ontstaan, ook bij de gemeente Buren.

Anderzijds heeft de gemeente Buren met een toename van taken en verantwoordelijkheden ook nieuwe kansen gekregen. De zogenaamde transformatie biedt meer kansen dan nu worden benut, waaronder een integrale en lokale benadering. Daarom is de strategische opgave 'Visie op transformatie sociaal domein' van de gemeente Buren ontstaan. U bent hierover geïnformeerd middels een raadsinformatiebrief 'Project transformatie sociaal domein'. Voor de strategische opgave 'Visie op transformatie sociaal domein' zijn ook de strategische opgaven 'Kerngericht werken' en 'Dienstverlening' van belang.

2. Wat is het beoogde effect; wat willen we bereiken? En waarom op deze manier?

De strategische opgave 'Visie op transformatie sociaal domein' van de gemeente Buren is ontstaan omdat het een van de grootste opgaven is voor onze gemeente. Ook het coalitieakkoord onderschrijft het belang hiervan. Om de kansen van de transformatie te pakken is er een volgende stap nodig, namelijk een integrale visie op het sociaal domein die de deelgebieden overstijgt. Er is behoefte aan een visie, niet alleen gericht op de gemeente zelf, maar vooral ook in relatie tot onze inwoners, de eigenheid van onze dorpen en de partners met wie we samenwerken. Een visie die antwoord geeft op de vragen: 'Wat is onze missie?', 'Hoe werken we samen?' en 'Welke stappen zijn er nodig om daar te komen?'.

De missie van de gemeente Buren is: 'Iedereen doet mee'. Want of het nu over zorg, werk, opgroeien, verenigingsleven of gezondheid gaat, het uiteindelijke doel is om deelname aan de maatschappij mogelijk te maken. Meedoen zorgt voor verbinding met de mensen om je heen. Deze verbinding is belangrijk om je goed en gelukkig te voelen. Om deze missie te bereiken is het belangrijk dat inwoners vitaal zijn. Aan deze vitaliteit wordt gewerkt door ons te richten op drie pijlers:

- een zinvolle daginvulling;
- een gezonde leefstijl;
- een sterk netwerk.

Behalve *wat* we willen bereiken staat in het stuk ook beschreven *hoe* we dit willen bereiken. Dit is uitgewerkt in vijf uitgangspunten. We willen als organisatie werken op een manier die kan worden omschreven als: 'integraal en kerngericht', 'nauwkeurig en efficiënt', 'kwalitatieve en structurele oplossingen voor complexe hulpvragen', die zich richt op 'preventie en vroegsignalering' en waarvan de kosten aanvaardbaar zijn. Deze uitgangspunten zijn ook vertaald naar het uitvoeringsplan dat als bijlage bij het visiedocument is toegevoegd. De missie, visie, pijlers en het uitvoeringsplan zijn het fundament voor de strategische opgave transformatie sociaal domein. De visie sluit af met welke stappen voorwaarts we gaan maken.

Om deze voorwaartse stappen te kunnen zetten vragen we de gemeenteraad om de visie op het sociaal domein vast te stellen. Hiermee ontstaat een basis om zowel het beleid als de uitvoering verder te ontwikkelen.

3. Wat zijn de nadelen en/of mogelijke risico's als de raad het voorstel overneemt?

Er zijn geen nadelen en of risico's.

4. Wat betekent het als de raad dit voorstel *niet* overneemt?

In dat geval ontbreekt er een inhoudelijke grondslag om de keuzes die bij de transformatie horen te maken. Beleid zal meer losstaand van elkaar worden ontwikkeld en de uitvoering zal zonder door de raad vastgestelde uitgangspunten (die richting geven over *hoe* we werken) worden doorontwikkeld. Ook verbindt de raad zich dan niet aan de hiervoor beschreven vervolgstappen. De gemeente Buren mist hiermee dan een aantal belangrijke randvoorwaarden om de transformatie verder te brengen en het maatschappelijke effect, onze missie, in de praktijk waar te maken.

5. Is het een begrotingswijziging?

Het is geen begrotingswijziging.

TOELICHTING EN UITVOERING

6. Beleidskader

De transformatie richt zich onder andere op de verbinding tussen de drie centrale wetten van het sociaal domein, namelijk de Wet maatschappelijke ondersteuning, de Jeugdwet en de Participatiewet. Zo staat in de officiële toelichting van deze wetten beschreven dat deze wetten als doel hebben “een samenhangend en integraal beleid” zodat hulp “levensbreed” en daardoor “effectiever” kan worden ingezet. En: “De decentralisatie van verantwoordelijkheden naar gemeenten zal een belangrijke stimulans zijn om deze samenwerkingsrelaties te versterken en tot zo integraal mogelijke dienstverlening te komen.”. De visie die de gemeente Buren heeft opgesteld beantwoordt aan deze verwachtingen.

We geven hiermee ook verder vorm aan de voornemens uit het coalitieakkoord en de strategische opgave ‘Visie op transformatie sociaal domein’. Het verder vormgeven van de transformatie van het sociaal domein is opgenomen in het coalitieakkoord. Met het vaststellen van de visie creëren we de opmaat naar een integraal beleidsplan sociaal domein. Dat is een beleidsplan voor meerdere wetten binnen het sociaal domein. Hierdoor wordt beleid niet meer losstaand, maar juist in samenhang ontwikkeld. We bewegen hierbij mee op een landelijke trend om beleid meer integraal op te zetten, uit te voeren en te evalueren.

Het vertrekpunt voor het opstellen van het visiedocument waren de beleidskaders die reeds door de gemeenteraad zijn vastgesteld. Het gaat hierbij om:

- Beleidsplan Wmo en Jeugd “Samen voor kwaliteit”
- Regionaal beleidsplan Wmo en Jeugd
- Nota Gezondheidsbeleid 2017 – 2020
- Burense visie op het kind
- Nota: “Ruimte voor sociaal werk”
- Coalitieakkoord: “Samen, proactief en kerngericht”
- Coalitieakkoord “Daadkrachtig en Kerngericht”

Deze documenten zijn op hoofdlijnen samengevat in bijlage 3 van het visiedocument.

Als laatste is er ook de Gemeentewet waarin de bevoegdheid van de raad is opgenomen om kaders te stellen. Het vaststellen van de visie valt onder deze bevoegdheid.

7. Effectmeting, planning en evaluatie

Met het vaststellen van de visie ontstaat er een fundament waar we de vervolgstappen die horen bij de transformatie verder gaan vormgeven. Zo werken we aan een:

- Uitvoeringsplan;	(reeds afgerond, bijgevoegd in de bijlage van de visie)
- Doorontwikkeling uitvoerende teams	(doorlopend)
- Preventieplan;	(tweede helft 2020)
- Instrument voor stuurinformatie van het sociaal domein.	(eerste helft 2021)
- Integraal beleidsplan sociaal domein;	(eerste helft 2021)

Uitvoeringsplan

In het uitvoeringsplan in de bijlage staat beschreven hoe we met de maatschappelijke partners de uitvoering verder vorm gaan geven.

Preventieplan

We zetten in op preventie en het voorkomen van dure geïndiceerde zorg. Daarvoor reserveren we jaarlijks € 100.000,-. Hiervoor wordt een uitvoeringsprogramma aan de raad voorgelegd met voorstellen voor de besteding van het preventiebudget.

Integraal beleidsplan sociaal domein

In verband met de samenhang tussen de deelgebieden van het sociaal domein en het toenemend aantal (wettelijke) taken voor gemeenten is het belangrijk om niet méér losstaande beleidsplannen te ontwikkelen. Het is van belang om steeds de integraliteit te benadrukken en het overzicht te bewaken in een integraal beleidskader. De deelgebieden van het sociaal domein worden onderverdeeld onder de hiervoor beschreven pijlers. Aan deze deelgebieden zullen concrete en meetbare maatschappelijke doelen worden geformuleerd met bijpassende indicatoren. Zo ontstaan er deelprogramma's waar we niet langer vanuit de wet kijken, maar meer integraal en vanuit het te behalen maatschappelijke doel.

De raadswerkgroep sociaal domein wordt betrokken bij het vormgeven van het integraal beleidsplan sociaal domein en het sturingsinstrument.

8. Financiën

In het sociaal domein gaat € 17.819.900,- euro om. Het onderscheid tussen de Wmo, Participatiewet en Jeugdwet is op onderdelen lastig te maken, in verband met kosten die voor twee of meer wetten en bijbehorende uitvoering meewegen. Het vaststellen van de notitie heeft geen financieel gevolg. Wel is het aannemelijk dat, wanneer de in de notitie voorgenumen acties ten uitvoer worden gebracht, dit financiële effecten heeft.

We streven na dat inwoners binnen hun mogelijkheden deelnemen, er vanuit gaande dat hier een preventieve werking vanuit gaat. Als er toch hulp of ondersteuning nodig is beogen we dat deze vroegtijdig en dichtbij georganiseerd kan worden en dat de dienstverlening vanuit de gemeente in deze situaties simpel en efficiënt is.

Als de problemen in complexiteit toenemen streven we na dat we door een integrale benadering het probleem bij de kern aanpakken, hierin samenwerken met partners en we beter regie houden op deze situaties. We willen meer grip krijgen op het sociaal domein en de bijbehorende uitgaven, door monitoring en stuurinformatie.

Deze voornemens kunnen gezamenlijk een kostenbesparend neveneffect teweeg brengen en er voor zorgen dat we meer controle en grip hebben wanneer de kosten te hoog oplopen. We hebben een beperkte invloed op het aantal inwoners dat met ondersteuningsvragen op ons afkomt. We hebben wel invloed op hoe we met deze vragen omgaan. Als de kosten het beschikbare budget overschrijden is er een reserve van € 800.000 euro om dit tekort op te vangen.

Gezien de tekorten in het sociaal domein is het daarom van belang om onze werkwijze tegen het licht te houden en aan te passen. Met de visie op het sociaal domein (en ook het uitvoeringsplan) doen we dat.

9. Communicatie

De gemeenteraad zal op de hoogte gehouden worden van de vervolgstappen via het raadsjournaal. Maatschappelijk partners zijn deelgenoot van de stappen die voortkomen uit het uitvoeringsplan en worden ook via die weg geïnformeerd en op de hoogte gehouden.

10. Burgerparticipatie

We zijn ons ervan bewust dat we als gemeente Buren niet zelf kunnen "transformeren". De uitdagingen en kansen binnen het sociaal domein kunnen alleen slagen als we hierin samen optrekken met onze partners en inwoners.

Er is betrokkenheid gevraagd bij het opstellen van de visie. Zo is er gesproken met onze subsidiepartners, zoals MEE, Welzijn Rivierstroom, STMR/Santé Partners en Mozaïek

Welzijnswerk. Ook zijn er twee bijeenkomsten geweest met meerdere maatschappelijk partners. Zij hebben input geleverd op hoe de samenwerking zou kunnen verbeteren en hoe we een integrale benadering kunnen bereiken.

Er hebben ook vier kernbijeenkomsten plaatsgevonden in de vier grotere kernen waar is gesproken met verenigingsleven en betrokken gemeenschappen en inwoners. Er is gesproken over de meerwaarde en kansen van hun inspanningen voor het sociaal domein. En ook over hoe zij graag in contact zouden staan met de gemeente.

Voor de volledigheid hebben ook gesprekken plaatsgevonden met de raadswerkgroep sociaal domein en werknemers van de gemeente.

De Participatieraad Sociaal Domein

Ook de Participatieraad Sociaal Domein (hierna: de Participatieraad) is betrokken geweest bij de ontwikkeling van de visie en heeft op verzoek van het college een advies ingediend.

De Participatieraad heeft eind juni 2020 in een advies een aantal waardevolle aanbevelingen gedaan die zijn verwerkt in de visie.

De Participatieraad spreekt haar complimenten uit over het onderzoek, het proces en de samenwerking. Zij doet een aantal concrete aanbevelingen. Een aantal aanbevelingen hebben betrekking op de uitvoering. Indien dit nog niet het geval was, zijn deze opgenomen in het uitvoeringsplan.

De participatieraad geeft het belang aan van snel kunnen schakelen tussen lichte en intensieve vormen van zorg. Wij onderschrijven dit belang en hebben dit een plek gegeven in de visie. In het uitvoeringsplan staat beschreven *hoe* dit geborgd wordt. De Participatieraad haalt ook aan dat bij complexe problematiek we expliciet mochten benoemen dat we hier integrale, kwalitatieve hulp bieden en streven naar structurele oplossingen. Zodoende is dit streven als vijfde uitgangspunt opgenomen in de visie.

De Participatieraad vraagt daarnaast onze aandacht voor landelijke ontwikkelingen, zoals toenemende tekorten op het sociaal domein bij gemeenten, een toename aan complexe problematiek en een dalende draagkracht bij burgers. Wij delen dezelfde zorgen. De zorgen kunnen niet binnen onze invloedssfeer worden weggenomen.

Hun advies en de reactie van het college is als bijlage bijgevoegd.

11. Deregulering

Dit voorstel draagt niet direct bij aan deregulering. Uiteindelijk zal een deel van de voorgelegde maatregelen wel tot gevolg hebben dat de toegang tot zorg wordt vereenvoudigd en aanvragen van inwoners efficiënter worden afgehandeld. Een neveneffect zal hierdoor zijn dat de inwoner waar mogelijk met minder regels wordt geconfronteerd. Eén van de vijf uitgangspunten is 'We behandelen simpele hulpvragen efficiënt'. In het uitvoeringsplan wordt aandacht besteed aan versimpeling van de werkprocessen en regels.

12. Achtergrondinformatie

Inhoudelijke achtergrondinformatie over de ontwikkelingen van het sociaal domein in de gemeente Buren is te vinden in bijlage van de 'Visie op het sociaal domein van de gemeente Buren – Kansen pakken'.

Bijlagen:

- Raadsbesluit
- Visie op het sociaal domein van de gemeente Buren 'Kansen pakken'.
- Advies Participatieraad
- Reactie van het college op het advies van de Participatieraad
- Raadsinformatiebrief 'Project transformatie sociaal domein'

Inlichtingen bij:

Naam	A.J. Olsthoorn
Team	Beleid

